

I. Jazyk a spoločnosť

1. Ako sa menuje skupina jazykov, do ktorej patrí aj slovenský jazyk?

2. Vymenujte niekoľko slovanských jazykov.

3. České slová prepíšte do slovenčiny:

pozvání _____ krásné _____

doufám _____ strávit _____

přátelé _____ rodiče _____

děkuji _____ Tvůj _____

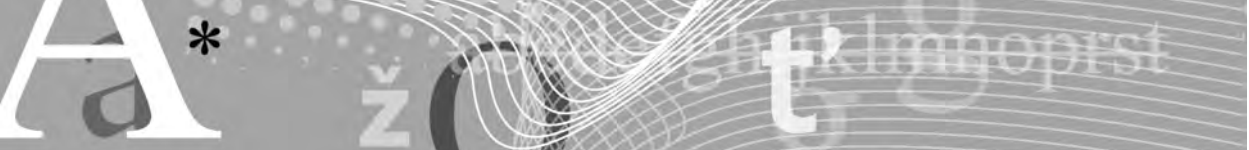
4. Aké slovenské nárečia poznáte?

5. Na základe ktorého nárečia bola uzákonená spisovná slovenčina?

6. Definujte spisovný jazyk!

7. Akým slovenským nárečím sa hovorí vo vašom okolí? Napíšte z nárečia niekoľko slov.

8. Doplňte k slovu reč prívlastky v správnom tvare. Vyberte si tri spojenia a napíšte vety s viacnásobným prívlastkom.

mil___, ľubozvuč___, vlastn___, materinsk___, sladk___, bohat___, mäkk___, slovensk___ .

9. Napíšte, ktorú reč pokladá každý za najkrajšiu.

Slovná zásoba

1. Čo tvorí slovnú zásobu jazyka?

2. Nájdite slová, ktoré dnes už nepoužívame.

hlava, zem, choroba, šafár, mati, televízia, stachanovec, obedovať, počtovať, baník, učba, kilogram, rastlinopis, písať, oldomáš, dereš, strom, auto

3. Napíšte vety so slovami, ktoré sa začali používať iba nedávno.

Vzor: Požičal som si od Miša DVD so zaujímavým filmom.

4. Rozdeľte slová na spisovné a nespisovné. K nespisovným slovám pripíšte ich spisovnú podobu.

jazyk, pracovať, fajn, bifľovať, tájdem, divadlo, cipele, mesto, rodičia, fater, učka, šanovať, hrať sa, chodiť

spisovné

nespisovné

_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

5. Napíšte štyri vety, v ktorých použijete slová zo žiackeho slangu.

6. Z daných spojení utvorte jednoslovné pomenovania tak, ako ich používame v hovorovom štýle.

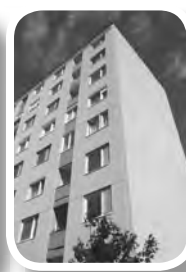
Vzor: zasadacia sieň - zasadačka

panelový dom _____

žiak gymnázia _____

balónový kabát _____

žiak strednej školy _____

7. Napíšte odborné výrazy:

z chémie _____

z fyziky _____

z biológie _____

Význam slova

Ustálené spojenia

1. Podčiarknite správnu odpoveď.

Viacslovné pomenovanie má:

- a) jeden vecný význam b) viac vecných významov

2. Napíšte päť viacslovných pomenovaní:

z dejepisu _____

zo zemepisu _____

zo školského prostredia _____

3. Uvedené ustálené spojenia napíšte vo vetách.

stredná škola _____

drahý kov _____

národné divadlo _____

Veľká Fatra _____

sedliacke povstanie _____

4. Z daných slov utvorte dvojslovné pomenovania.

Vzor: ľahký - ľahká atletika

detský _____

zimný _____

kultúrny _____

vodný _____

5. Podčiarknite vo vetách frazeologické jednotky.

Taká maličkosť a hneď stratí hlavu. Tušil som, že stratí peňaženku. Janovi spadol kameň zo srdca. Murárovi spadol kameň na nohu. Vracia, že mu udrela posledná hodina. Posledná hodina dnes je telocvik.

6. Vysvetlite, čo vyjadrujú frazeologické zvraty a napíšte s nimi vety.

streliť capa _____

sadnúť na lep (niekomu) _____

sypať hrach na stenu _____

čert nespí _____

kúpiť mačku vo vreci _____

7. Doplňte prirovnania.

sladký ako _____ múdry ako _____

slabý ako _____ pyšný ako _____

hladný ako _____ hlúpy ako _____

8. Doplňte príslovia a porekadlá.

Vtáka poznáš po perí, _____

Kto druhému jamu kope, _____

Kto nepracuje, _____

Viacvýznamové slová

Homonymá

1. Napíšte aké významy môžu mať nasledujúce slová:

hlava _____

pramienok _____

očko _____

2. Rozlišujte význam slov. Použite ich vo vetách.

bit' - byť _____

Rím - rým _____

Pet'ka - päťka _____

tikať - tykať _____

Milka - mýlka _____

3. Vypíšte rovnozvučné slová a vysvetlite, čo znamenajú.

Pokazil sa nám kohútik na teplú vodu. Zacielil a potiahol kohútik na vzduchovke. Naša spolužiačka hrá na čelo. Starý otec má vráskavé čelo. Bábätko kývalo ručičkami. Ručičky na hodinkách ukazujú presný čas.

Synonymá

1. Nájdite k slovu **vlast'** synonymá a použite ich vo vetách.
(Pomôže vám Synonymický slovník.)

2. Napíšte citovo zafarbené synonymá k nasledujúcim slovám:

otec _____

vysoký _____

noc _____

potok _____

noha _____

3. Zo synonymických radov vypíšte slová odborné, hovorové alebo slangové.

- a) pracujúci - ľudia - našinci
- b) pracovať - vykonávať prácu - fušovať
- c) barak - dom - stavba
- d) usilovne - produktívne - ako kôň

odborné slová

hovorové slová

slangové slová

_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

4. Cudzie slová nahrad'ite synonymami.

geografický _____

explózia _____

aparát _____

vulkán _____

žurnalistika _____

5. K zastaralým slovám napíšte synonymá, ktoré používame v súčasnosti.

rektor _____ pitvor _____

žalár _____ veľkomožný pán _____

II. Skladba

Jednoduchá veta

1. Oznamovacie vety zmeňte na opytovacie. Pozor na slovosled!

Jozef sa naučil báseň bez chyby.

Susedove deti sa hrali s malým psíkom.

2. Napíšte tri želacie vety:

Nech už _____

Keby _____

Kiežby _____

3. Upravte vety podľa zmyslu.

Stoličky sedeli na žiakoch. _____

Tabuľa odpovedala pri Mišovi. _____

Školská úloha opravovala ôsmakov. _____

4. Ohýbajte slová a napíšte vety.

už - ísť - rozhodnúť sa - ďalej - do - škola - kam

z - matematika - najlepšia - známka - nemať

chcieť - nová - moderná - kúpiť si - sukňa - blúzka - a -

Vetné členy

Podmet

1. a) Ktorými slovnými druhmi je najčastejšie vyjadrený podmet?

b) Čím môže byť ešte vyjadrený?

2. Nájdite podmet vo vete a napíšte, akým slovným druhom je vyjadrený.

Cez les tečie čistý potôčik. (_____) Dvere boli zatvorené.

(_____) Ty si tam nebol? (_____) Ani oni tam neboli.

(_____) Chorý išiel k lekárovi. (_____) Mladší

z nich je šikovnejší. (_____) Obidvaja boli doma. (_____) Tra-

ja chýbajú. (_____) Plakať ti nepomôže. (_____)

Fajčiť je zakázané. (_____)

3. Napíšte vety, v ktorých budú nasledujúce slová podmety.

chorý _____

lepší _____

traja _____

4. Doplňte nevyjadrený podmet.

Kam sa prihlásiš po skončení základnej školy? (_____) Pomôž mi

s upratovaním. (_____) Učím sa rýchlo. (_____)

Veľmi dobre pláva. (_____) Zapísali sme sa do tanečného

krúžku. (_____) Prídete večer do telocvične? (_____)
Každý deň cestujú autobusom. (_____) Odvráva starším. (_____)
Prišiel večer. (_____) Šije si šaty. (_____) Polieva ho stu-
denou vodou. (_____) Uháňa veľkou rýchlosťou. (_____)

5. Doplňte vety viacnásobným podmetom.

Michal a _____ hrali futbal.

V záhrade pracovali mama a _____.

_____ a Katka sú dobré priateľky.

Na trhu predávajú papriku, _____ a

_____.

Prísudok

1. a) Ako sa pýtame na prísudok? _____

b) Podčiarknite prísudky a napíšte, akým slovným druhom sú vyjadrené.

Hanka umýva riad. _____

Kvety v záhrade už odkvitli. _____

Víno je alkoholický nápoj. _____

Tieto knihy sú moje. _____

Tri a tri je šesť. _____

Mišo šmyk do komory. _____

2. Podľa toho, akým slovným druhom je prísudok vyjadrený, môže byť:

3. K slovesám vo funkcii prísudku doplňte vhodné podmety a napíšte vety. Pozor na zhodu prísudku s podmetom!

polievajú _____

priatelí sa _____

počulo _____

bývame _____

obliekla si _____

robievam _____

4. Doplníte vety. Povedzte, aký prísudok ste použili.

Chlieb ___ čerstvý. Leto ___ horúce. Klieš-

te ___ zhrdzavené. Eva ___ dobré dievča.

Bielizeň už ___ suchá. Maliny ___ voňavé.

Košice ___ historickým mestom. Mama ___

predavačka. Otec ___ je opravár.

5. K neurčitku slovies pridajte pomocné slovesá : začať, musieť, prestať, chcieť a napíšte vety.

plakať _____

urobiť _____

pracovať _____

kúpiť _____

Predmet

1. a) Ktorý vetný člen rozvíja predmet?

b) Akými otázkami sa pýtame na predmet?

c) Akými slovnými druhmi je najčastejšie vyjadrený predmet?

2. Vypíšte z viet predmety a určte, v ktorom sú páde.

Karol rozprával o svojich prázdninových zážitkoch. Včera sme videli dobrý film. Nora mi požičala bicykel. Človek nemôže žiť bez vody. Renáta maľuje temperovými farbami. Pomáham sestře upratovať. Mám rád mliečnu čokoládu.

predmet

pád

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

3. a) Predmet v bezpredložkovom akuzatíve sa volá:

b) Predmet v iných pádoch a predložkovom akuzatíve sa volá:

4. Utvorte vety so slovesnými väzbami:

sahnúť si na stoličku _____

skúšať žiakov _____

nepovedať ani slova _____

nabrať si polievky _____

nemať kúsok chleba _____

5. Doplňte vety vhodnými predmetmi.

Páči sa mi _____

V meste sme videli _____

Stroje pomáhajú _____

Športovci získali _____

Zuzka poslala priateľke _____

Dlho sme sa rozprávali o _____

6. Nájdite vo vetách predmety, určte v ktorom sú páde.

Požičal som zošit Lacovi. (_____)

Poliala som kvety. (_____)

Mama kúpila broskyne. (_____)

Vietor búcha okenicami. (_____)

Dievčatá spievajú ľudové piesne. (_____)

Pochutnali sme si na čerstvých koláčoch.

(_____)

Syn je podobný otcovi (_____)

7. Dokončte vety. Predmet nahrad'ite zámenom.

Vzor: Hanka píše úlohu. Už ju napísala.

Bála som sa zubného lekára. Už sa _____

Mám nové akvárium. Ukážem _____

Roztrhol som si tepláky. Musím _____

Ušila som si novú sukňu. Oblečiem si _____

Prívlastok

1. a) Ktorý slovný druh rozvíja prívlastok a čím sa vyjadruje?

2. Podčiarknite prívlastky s nadradenými podstatnými menami.

Po studenej jari prišlo neočakávane horúce leto. Staršie deti pomáhajú v záhrade. Katkina spolužiačka ochorela. Utieraj sa svojím uterákom! Môj výkres bol najkrajší. Štyria chlapci neprišli do školy.

3. Doplnením koncoviek dokážte zhodu prívlastku s nadradeným podstatným menom.

znám___ redaktor; dreven___ plot; vysok___ pohorie; cudz___ psiča; filmov ___ herci; populárn___ speváci; pestrofarebn___ kvety; modern___ šaty; čerstv___ vajcia; školsk___ lavice; obrázkov___ knihy; poschodov___ domy.

4. Vety doplňte vhodnými prídavnými menami.

Na hodine literatúry sme čítali (akú?) _____ báseň. Zoznámila som sa s (akým?) _____ človekom. Idem na návštevu k (akému?) _____

_____ spolužiakovi. Rozprávali sme sa o (akom?) _____ štúdiu na stredných školách. (Akí?) _____ prváci sa už tešia na školu.

5. Zhodné prívlastky zmeňte na nezhodné a utvorte s nimi vety.

Vzor: mestské ulice - ulice mesta. Ulice mesta sú plné zaparkovaných áut.

balkónové dvere _____

dažďové kvapky _____

zlatý prsteň _____

vtáčí spev _____

zahraničný zájazd _____

6. Napíšte vety s nasledujúcimi výrazmi a povedzte, prečo prídavné mená v prívlastku neoddeľujeme čiarkou.

staré slovenské hrady _____

vzácná historická pamiatka _____

ostrý kuchynský nôž _____

romantické skalné útvary _____

zaujímavá prírodná oblasť _____

7. Doplňte prípony prívlastkov.

Podľa štatistiky sa za deň na cel_____ svede vypije vyše 50 miliónov fliaš coca-coly alebo pepsi-coly. Tento obľúben_____ nápoj vynašiel americk_____ lekárnik S. Pemberton. Uvaril v mal_____ kotlíku lístky z kríkov coca a oriešky cola. Pridal trochu karamel_____ sirupu. Takto pripraven_____ nápoj

